

zdravnikov in zobozdravnikov, register lekarnarjev, register ustanov, register zasebnih raziskovalcev, razvid samostojnih kulturnih delavcev, evidenca statutow sindikatov, imenik odvetnikov, evidenca verskih skupnosti itn. Za enote registra, ki se ustanovijo na podlagi predpisov in se ne registrirajo, so viri zakoni in upravni akti.

V tem letu smo vzpostavili povezavo za določanje identifikacije (matične številke) s sodnim registrom (v skladu s postopki v predlogu zakona). Ta postopek se izvaja od aprila 1994 in smo že v prvi fazi povezav dosegli zadovoljive rezultate, katere bo možno še izpopolniti in se bo treba dogovoriti za nadaljnje faze - za prevzem podatkov. To je začetek usklajevanja in povezav, ker bo treba še z drugimi registrijskimi organi vzpostaviti povezave za določanje identifikacije in prevzem podatkov.

V tem letu naj bi za enote ROS-RP-ja in ERA verificirali obstoječe podatke, zajeli podatke, ki niso vsebovani v teh registrih in preverili "poskusno" razvrstitev enot po Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD) oziroma ugotovili glavno dejavnost po SKD-ju. Po Uredbi o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije dejavnosti (UL RS, št. 34/94) je SKD obvezen nacionalni standard v uradnih in drugih administrativnih zbirkah podatkov in se začne uporabljati s 1.1.1995.

Leta 1995 pa naj bi začeli z zajemom enot, ki niso vsebovane v ROS-RP-ju in ERU.

6. APLIKACIJA ZA VODENJE IN VZDRŽEVANJE REGISTRA

Za vodenje in vzdrževanje Poslovnega registra Slovenije

smo planirali pripravo računalniške aplikacije s pomočjo orodij ORACLE. Za te namene je bil izdelan prototip aplikacije. Pri pripravi prototipa so nam manjkale nekatere osnovne vsebinske definicije, predvsem definicije logičnih kontrol glede na posamezni dogodek.

7. ZAKLJUČEK

Za vzpostavitev Poslovnega registra Slovenije bo treba opraviti še veliko nalog. Izvajanje teh nalog je odvisno tudi od nadaljnjega poteka sprejema Predloga zakona o poslovnem registru Slovenije in razpoložljivih finančnih sredstev. Veliko dela bo treba opraviti tudi pri usklajevanju z registrijskimi organi, ki so vir za vodenje in vzdrževanje Poslovnega registra Slovenije. Še vedno upamo, da bomo dosegli rok za uvajanje usklajenih Poslovnih registrov, ki velja za države EU - konec leta 1995.

- 1 - Council Regulation (EEC) No 3037/90 of 9 October 1990 on the statistical classification of economic activities in the European Community (uredba je bila objavljena 24.10.1990)
- Council Regulation (EEC) No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community (uredba je objavljena 30.3.1993)
- Council Regulation (EEC) No 2186/93 of July 1993 on Community Coordination in drawing up business registers for statistical purposes (uredba je bila objavljena 5.8.1993)

IZKUŠNJE Z UPORABO RIPA IN ELEKTRONSKEGA POSLOVANJA V KANADI

SO KATERE IZMED NJIH LAHKO KORISTNE ZA SLOVENSKE ORGANIZACIJE?

Jože Gričar

Jeseni leta 1993 je kanadski Inštitut za računalniško izmenjavanje podatkov izvedel obsežno anketo v zvezi z uporabo računalniškega izmenjavanja podatkov - ripa in razširjenostjo elektronskega poslovanja v Kanadi. Rezultati raziskave so bili objavljeni v posebnem poročilu maja 1994 (Lauzon, Yvan in Botting, Carla: Survey on the Implementation of Electronic Data Interchange - EDI and Electronic Commerce in Canada. Montreal - Quebec: EDI Institute, maj 1994; 66 strani). Ugotovitve raziskave so lahko zanimive tudi za potencialne uporabnike ripa v Sloveniji, zato nekatere povzemamo.

Prva vsekanadska raziskava je bila izvedena leta 1992 in je zajela 632 organizacij - uporabnikov ripa in 121 organizacij, ki ripa še niso uporabljale. Raziskava v letu 1994 je zajela 821 uporabnikov ripa in 239 neuporabnikov.

Rezultati zadnje raziskave kažejo, da je v Kanadi januarja 1994 rip uporabljalo 3200 organizacij, kar je za 34,6 odstotkov več, kot leta 1990. Izmed vseh uporabnikov ripa jih je kar 60% takih, ki to sodobno tehnologijo poslovanja

uporabljajo šele dve leti. To kaže, da tudi v Kanadi ripa niso pričeli uporabljati preko noči, da pa se v zadnjih letih uporaba postopno razširja.

Rip uporabljajo organizacije vseh panog in velikosti. Največ uporabnikov je v proizvodnji (49,2%), v distribuciji (24,5%) in v trgovini na veliko (9,5%). Vodilna dejavnost je prehrabena industrija (16,9%), sledijo pa ji tekstil in oblačila (7,3%), oprema (6%). Med uporabniki prednjačijo velike organizacije, ki imajo prek 500 zaposlenih (33,7%), sledijo pa jim manjše organizacije: od 200 do 499 zaposlenih (18,2%), od 50 do 199 zaposlenih (27,1%), od 20 do 49 zaposlenih (11,4%) in mala podjetja z manj kot 20 zaposlenimi (9,6%). Raziskovalca ugotavljata, da je rip dejansko začel prodirati v kanadske organizacije vseh strok in velikosti.

Večina organizacij je rip pričela uporabljati na "predlog" kupcev (57,3%), manj pa na predlog dobaviteljev (10,3%). To je skladno z izkušnjami, ki jih imamo v Sloveniji. Proces uvajanja ripa v podjetju se sproži takoj, ko direktor prodaje dobi pismo, s katerim ga en izmed glavnih kupcev povabi k izmenjavanju naročil in potrditev naročil z uporabo ripa.

Za rip so razviti standardi, ki omogočajo izmenjavanje elektronskih sporočil, ki nadomeščajo 170 različnih poslovnih listin. Vendar večina organizacij v Kanadi izmenjuje zlasti dvojne vrste sporočil: naročilo (63,6%) in račun (32,5%). Hitro se povečuje uporaba sporočila funkcionalna potrditev, s katero računalnik pri prejemniku sporočila potrdi računalniku pri oddajniku sporočila, da je bilo sporočilo prejeto. To sporočilo uporablja že 52,4% organizacij.

Uporabniki ripa pričakujejo, da se bo obseg izmenjanih listin v letu 1994 povečal. Ocene pričakovanega povečanja so različne, vendar je pričakovanje dokaj veliko. Naprimer, 40,3% organizacij pričakuje, da se bo število sporočil povečalo za več kot 30%, 11% organizacij pričakuje povečanje števila sporočil do 30%. To potrjuje dosedanja spoznanja, da se rip prične z izmenjavanjem enega sporočila z enim partnerjem. Nato pa se postopno izmenjuje vse več sporočil z vse več partnerji.

Za izmenjavanje podatkov se najpogosteje uporablja osebni računalnik (66,7% organizacij). Zelo je v Kanadi razvita uporaba omrežij (Value Added Network - VAN), saj elektronske nabiralnike uporablja kar 88% organizacij. Standard, ki ga uporabljajo največ, je ameriški standard ripa ANSI X12 (74,7%). Mednarodni standard EDIFACT so maja 1992 uporabljali samo v 3% organizacij, januarja 1994 v 7,6% organizacij, do konca leta pa naj bi ga uporabljalo 11,3% organizacij.

Za zagotovitev pravne varnosti izmenjavanja podatkov postaja pomemben sporazum o izmenjavanju podatkov in reviziji, ki ga sklenejo poslovni partnerji (EDI Legal and Audit Trading Partner Agreement). V Kanadi še vedno 54,6% uporabnikov ripa takega sporazuma nima.

Posebna skupina anketirancev so bili ne-uporabniki ripa. Zelo pomembno je namreč, kaj o tej tehnologiji mislijo tisti, ki je (še) ne uporabljajo. Kar 38% jih pričakuje, da bodo rip uvedli do konca leta 1994. Sicer pa v teh organizacijah izmenjujejo podatke najpogosteje prek faxes (87,0%), redne pošte (80,1%) in prek kurirskih firm (67,8%).

Kot najpomembnejše ovire za uvedbo ripa ne-uporabniki navajajo naslednje: začetni stroški so veliki, partnerji niso zainteresirani, obseg dokumentacije ni velik, ne poznajo tehnologije ripa, informacijske tehnologije ne uporabljajo kaj dosti.

Glede na to, da se organizacije v Sloveniji pretežno uvrščajo v skupino ne-uporabnikov ripa, bi bilo lahko zanimivo izvedeti, kaj menijo o uvedbi ripa. Morda bi bilo smiselno ponovno izvesti anketo. Taka anketa je že bila izvedena v 45 slovenskih organizacijah v februarju 1991. Rezultati so bili predstavljeni na 4. konferenci o ripu na Bledu junija 1991. Vzporedno je bila tedaj izvedena anketa v državi Colorado, ZDA. Na konferenci so bile predstavljene podobnosti in razlike v obeh okoljih.

Največ anketirancev v Sloveniji je leta 1991 pričakovalo naslednje probleme pri uvajanju ripa:

- Zagotavljanje sredstev (veliki stroški) (14)
- Sodelovanje (vzpostavljanje stikov) s partnerji (13)
- Zagotavljanje telekomunikacij (omrežij) za rip (13)
- Usposabljanje tehnologov in uporabnikov (13)
- Miselnost menedžerjev (10)
- Spremembe v poslovnih procesih in postopkih (9)
- Nezadostno znanje o koristih ripa (8)

Kot celoto za sebe je očitno mogoče videti tiste probleme, ki so povezani z znanjem, usposabljanjem, sodelovanjem, organiziranjem in miselnostjo. Pričakovanje teh problemov je bilo prevladujoče. To je skladno s spoznanjem v državah, kjer rip že uporabljajo. Tam namreč ugotavljajo, da je uvajanje ripa 80% organizacijski in 20% tehnološki problem.

Ocenjujemo, da v letu 1994 v mnogih organizacijah v Sloveniji poznajo rip in se zavedajo njegovega pomena za razvoj elektronskega poslovanja. Ocenjujemo, da v mnogih organizacijah imajo na voljo potrebno tehnologijo. Kar zadeva stroške, na osnovi preizkušenih prototipnih rešitev ocenjujemo, da so stroški tehnološke rešitve manjši od tistih, ki si jih ljudje predstavljajo. Res pa je del stroškov povezanih s reorganiziranjem (reinjženiringom) poslovanja, če organizacija želi še kaj več, kot le izmenjati sporočila elektronsko, namesto s papirjem. Interes partnerjev postopno narašča, pospešeno pa utegne narasti po izvedenih procesih privatizacije.